

حسن بلخاری: شأن فرهنگی شخصیت رازی بر شأن پزشکی او غالب است

رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی در همایش نقش و جایگاه زکریای رازی در عرصه فرهنگ و تمدن اسلامی ایرانی گفت: شأن فرهنگی شخصیت رازی بر شأن پزشکی شخصیت او غالب است.

رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی در همایش نقش و جایگاه زکریای رازی در عرصه فرهنگ و تمدن اسلامی و ایران گفت: شأن فرهنگی شخصیت رازی بر شأن پزشکی شخصیت او غالب است.

به گزارش خبرنگار مهر، همایش نقش و جایگاه زکریای رازی در عرصه فرهنگ و تمدن اسلامی و ایران یکشنبه پنجم شهریور در انجمن آثار و مفاخر فرهنگی برگزار گردید. در این همایش حسن بلخاری، علی اکبر ولایتی و مهدی محقق به ایراد سخنرانی پرداختند.

در ابتدا حسن بلخاری عنوان کرد: شأن فرهنگی شخصیت رازی بر شأن پزشکی شخصیت او غالب است. زکریای رازی ۳ کتاب فلسفی مهم دارد که سیرت فلسفی، طب روحانی و علم الهی نام دارند. البته کتاب علم الهی او مفقود شده است. اخیراً کتابی نوشته شده است که نام آن را زکریای رازی گذاشته اند و این سینا در این کتاب مورد توهین های بدی واقع شده است. در این کتاب ابن سینا نفی می شود و رازی ماتریالیست جلوه داده می شود.

وی ادامه داد: حقیقت آن است که ابن سینا نقش برجسته در عقلانیتی دارد که در اروپا منجر به رنسانس شد. فقط به عنوان یک نمونه کلیساهای آن زمان شبیه به دژ ساخته می شد. به دلیل که به خاطر تسلط شرق بر جهان تنها جایی که خود را در امان می دیدند کلیسا بوده است. اما در آغاز قرن ۱۳ کلیساهای معماری گوتیک ساخته می شدند. معماری گوتیک تأثیر جدی ترجمه آثار مسلمین به ویژه ابن سینا بر اروپاییان را نشان می دهد. همچنین ۲ برهان از براهین خمس که در تفکر غرب معروف است متأثر از ابن سینا است. ابن سینا در جایی می گوید رازی در الهیات وارد نشود چون نمی تواند در این موضوع به طور عمیق و دقیق صحبت کند و بهتر است به جراحی و طب بپردازد. همین جمله باعث شده در این کتاب هجمه زیادی بر رازی وارد شود.

رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی افزود: زکریا در ابتدای کتاب طب روحانی می گوید: فلسفه ۳ معنا دارد. یکی آن که هندسه را فلسفه بگیریم. دیگر آن که تزکیه نفس از صفات رذیله و تجلی صفات حمیده که رازی فلسفه را این می داند. سوم هم فلسفه به عنوان منطق. در جای دیگر نیز می گوید فلسفه تزکیه نفس و تشبیه به خداوند است به حد طاقت انسانی. رازی یکی از کسانی است که به شدت تهمت الحاد به او خرده است. حال آن که ادبیات نوشته های او کاملاً خلاف این را می رساند. یک علت آن است که چون رازی عقل و خرد را ستایش می کند و برخی خرافات در ادیان را مورد نقد قرار می دهد بهانه ای شده برای نشان دادن چهره ای ضد انبیاء و ملحد از او. بخش پایانی کتاب سر الاسرار نسخه کتابخانه لایبزیک نکات مهمی درباره نگاه الهی رازی بیان می کند. در مقاله ای که برای روزنامه اطلاعات نوشته ام ۶ اصل از اصول نگاه فلسفی رازی را بیان کرده ام.

در ادامه علی اکبر ولایتی گفت: بنده بیشتر به جنبه پزشکی شخصیت رازی می پردازم. این که کسی بدگویی کند از ابن سینا چیزی از جایگاه شیخ الرئیس کم نمی کند. حضرت امام ضمن انتقاداتی که از ابن سینا می کند می فرماید بعد از معصومین نظیری برای ابن سینا وجود ندارد. زکریای رازی شخصیتی بود که همیشه در حال خواندن یا نوشتن بود. شب ها مطالعه می کرد و کتاب را طوری به دیوار تکیه می داد که اگر خوابش گرفت و دستش سست شد کتاب بیفتد و با صدای آن از خواب ببرد. رازی مبتکر طب بالینی است. درست به سبک امروز یعنی آن چه می دیدند را یادداشت می کردند. هیچ کسی در تاریخ ما طب بالینی به وسعت و دقت زکریای رازی ندارد. امروز هم طب بر اساس بالین است یعنی بر اساس مشاهده نه فرضیات ذهنی. به تعبیر امروز پزشکان هر بیمار خودش یک کتاب است.

رئیس کمیته فرهنگ و تمدن اسلام و ایران در ادامه افزود: رازی اول کسی است که بیماری هایی را تعریف علمی کرد که با تب شروع می شوند، دانه هایی روی بدن می زنند و با دوران نقاهت به پایان می رسند. کتابی دارد با نام آبله و سرخک که شاید ۴۰ بار در آلمان و چند کشور اروپایی چاپ شده است. در درمان ذات الجنب می گوید به سمت پهلویی که آب در آن جمع شده بیمار را بخوابانید. سپس محل را سوراخ کنید و با نی محلول آب و عسل وارد کنید، که امروز هم درمان این بیماری به همین شیوه است. امروزه در بیماری زخم و عفونت کلیه نیز از روش رازی استفاده می شود. همچنین رازی کتابی دارد با نام نقد نظریات جالینوس. رازی ۱۰۰۰ سال بعد از جالینوس است. در ابتدای کتاب می گوید

ضمن عذرخواهی از استادام جالینوس، اشکالات او را بیان می کنم. وی همچنین از مطالب پزشکی جندی شاپور بسیار نقل کرده است.

ولایتی افزود: رازی کتاب خلاصه ای نوشته است با نام من لایحضره الطیب برای این که کسانی که به طبیب دسترسی ندارند یک راهنما داشته باشند. شیخ صدوق می گوید نام کتاب من لا یحضره الفقیه را از روی کتاب رازی انتخاب کرده ام. فرد محتاطی مانند شیخ صدوق نمی آید نام یک فرد ملحد را برای یک کتاب حدیثی مبنا قرار دهد.

در ادامه همایش مهدی محقق به سخنرانی پرداخت. وی گفت: در سال ۱۳۴۳ مرحوم علی اصغر حکمت از من خواستند که کتاب سیرت فلسفی رازی را همراه با شرح چاپ کنم و این کار را انجام دادم. در همان سال ها کتاب فیلسوف ری را نوشتم و همین سبب شد در تاریخ پزشکی اسلام و ایران تحقیق کنم. چند وقت پیش نامه ای از قاهره برای من آمد که برای بزرگداشت طبیب عربی زکریای رازی از شما دعوت کنیم که من گفتم دعوت شما را نمی پذیرم مگر آن که تعبیر طبیب عربی را حذف کنید. در یکی از آثار ابن سینا نیز آمده که رازی در ری به دنیا آمده است.

رئیس هیئت مدیره انجمن آثار و مفاخر فرهنگی در ادامه گفت: یکی از امتیازات طب اسلامی این بوده که بدن انسان را مثل حیوان صرفاً همین بدن در نظر نمی گرفتند. حدیثی داریم که می گوید: الْعِلْمُ عِلْمَانِ، عِلْمُ الْأَبْدَانِ وَ عِلْمُ الْأَدْيَانِ. ابدان را مقدم می آورد چون تا بدن سالم نباشد نمی توان خدا را شناخت. انسان را عالم صغیر می گویند اما در واقع عالم کبیر است. علی (ع) می فرماید: تصور می کنید همین جسم کوچک هستید اما عالم بزرگ هم در جسم شما متجلی است.

نویسنده کتاب فیلسوف ری افزود: از امتیازات پزشکی اسلامی این بوده که مکاتب گوناگونی داشته است. در یونان قدیم ۳ مکتب تجربه، قیاس و طب حیلی وجود داشته است. در طب اسلام ۲ مکتب تجربه و قیاس پذیرفته شد. اصحاب قیاس ابتدا از طب نظری شروع می کردند بعداً به طب تجربی می رسیدند و اصحاب تجربه بالعکس. از این جهت بود که رازی مشاهدات را مبنا قرار می داد و تا به تکرار و تواتر نمی رسید چیزی را ملاک قرار نمی داد. زکریا می گوید کتاب طب روحانی را برای این نوشتم که طب مربوط به روح انسان را مورد توجه قرار دهم نه صرفاً طب بدنی. همچنین رازی در جایی از نفس ناطقه الهیه یاد می کند.

گزارش از محمد بحرینی